

V sredo in saboto
izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 30 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 26.

V Celovcu v saboto 31. marca 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

Za dr. Bleiweisom je govoril g. Dezman v nekaj nasprotnem smislu; — za njim pa vstane dr. Tom an in govori (nemški) tako le:

„Visoki zbor! Ta predlog je kaj važen, nagibov ali razlogov za pravo njegovo spoznanje je brez števila, toliko, da jim je človek komaj kos, — prisiljen sem torej visoki zbor prositi, naj mi danes dalj časa dovoli govoriti, da sem v stanu stališče in razloge pokazati, zakaj da sem nasprotnih misli in da tako odločno pobijam nasvetovano addresso.

Tu pa me bo vodila ne samo prava ljubezen do domovine, pravo avstrijsko domoljubje in politično čutje, ampak tudi hladnokervni mirni razum, da se resnica pokaže.

Namen, ki ga pri vsem tem imam, mi je ta, da bi si s to razpravo pridobili jasna, gotova in terdna pravila, da bi zamogli na tem viharnem morju, kjer iščemo prave podloge za avstrijsko ustavo, terdne podloge za resnico in pravico, vendar enkrat v mirno in srečno zavetje priti.

Pred nami je sporočilo odbora, ki mu je v ondanji seji 17 gospodov poslancev proti 15 naročilo, naj o predlogu grofa Auersperga poroča. Ta predlog se glasi: „Vsled §. 19 deželnega reda naj se izvoli odbor 7 poslancev, ki ima prevdarjati posebne nasledke najvišega patenta od 20. septembra t. l. na blagostanje dežele, o tem deželnemu zboru poročiti in primerne nasvete predložiti.“

Da se pa more to prav in dobro zgoditi, treba je že tudi razloge gospoda predložnika do dobrega pretresati. Jaz sem jih

bral in slišal, pa nisem nič posebnega na njih našel, ker so več ali manj formalni. Tri točke pa vendar moram posebej omeniti. Perva je ta, da gre tukaj za najviši manifest in da leti manifest kot državno pismo določno priznava tudi druga stranka in predložnik sam. Druga točka je izrečena v besedah, kjer se govori od zaupnice ali nezaupnice; tretja pa je ta, da si je predložnik pač prizadeval presvetlo osebo Njeg. veličanstva, cesarja in gospoda našega, izločiti, kar pa jaz nikakor ne morem zapopasti, kajti nemogoče se mi zdi, od manifesta, ki ga je Njeg. veličanstvo samo v preoblastnosti svoji izdalo in podpisalo, ločiti presvetlo osebo cesarjevo, poslati pa pred prestol Njeg. veličanstva addresso ter reči, da je presvetla oseba Njeg. veličanstva, ki naj se v palamentarnih razpravah ne omenja, tudi iz adrese izločena. Gospoda moja! kedar gre odgovarjati na pismo Njeg. veličanstva z addresso, tu ne velja nobeno pravilo parlamentarnega reda, — tu ste le dve reči, na ktere je treba gledati: Njeg. veličanstvo cesar pa addressa, ki se mu pošlje (D o b r o!).

To sem hotel iz razloženih nagibljev za ta predlog dokazati. Odbor je tedaj imel o tem predlogu, o tem cesarskem djanju, s temi določnimi nasveti zbornici poročati — Tu pa nastaja vprašanje, ali je ta deželni zbor in od njega izvoljeni odbor po §. 19 deželnega reda k temu delu opravičen, in, če se to priterdi, moramo dalje vprašati: Ali je odbor delal, poročil in nasvete predložil po namenu in dolžnosti svoje? Ali je ugodil zborničnim sklepom? Ali je sploh ugoditi mogel, in ali ni preveč ali premalo storil?

Po §. 19 deželnega reda je deželni zbor poklican posvetovati se in predlagati (po besedni sestavi): „O naznanjenih občnih zakonih in vredbah zaradi njihovih posebnih na-

sledkov na blagostanje dežele.“ Zdaj pa se spet dalje vpraša, kaj da beseda „postava ali zakon“ pomenja? Ni pa še dognano, ali spadajo državni podstavni zakoni pod splošni pojem ali umej „postav“ ali ne; — toda to vprašanje puščam zdaj na strani, ter samo rečem, da še ni dognano.

Vprašam pa zdaj spet, ali mislijo ti gospodje, ki so addresso nasvetovali, da ima septemberski manifest, o katerem se v adresi govori, da se ni izdal po ustavni poti, zakonito moč ali ne? Če mislijo, da ima to moč, o ktere jaz kar nič ne dvomim, potem si, gospoda moja, sami nasprotujete v adresi, ker mislite, da se je s septemberskim manifestom tudi oktoberska diploma ustavila, enostransko se pa veljavne postave dajati ne morejo. Naj se pa prevdarja ta cesarski manifest, kakor se hoče, — sodil bode o njem le tisti prav, kdor v smislu tega manifesta in gledé na oktobersko diplomu deželni zbor hoče na njegovo prvotno stališče postaviti, po katerem se področje deželnemu zboru razširi ali pomnoži. Le kdor tako misli, bode o septemberskem ministu prav soditi in o tem k Njeg. veličanstvu govoriti mogel.

Tisti gospodje pa, ki so addresso nasvetovali, ne mislijo tako o najvišem ministu, ker predlagajo, naj se le ta prekliče; mislijo namreč, da je po njem deželni zbor v nekaki zažerji in nevarnosti.

Naj se pa, gospoda moja, zastran kompetence (pristojnosti) določi, kakor hoče, vendar je to vprašanje kaj važno, ali je odbor v odločenih mu mejah prav ravnal?

Kaj pa predlaga odbor?

Odbor predlaga, „naj mu prav damo, da je zastran nasledkov septemberskega manifesta na deželno blagostanje izrekel, da ga to skerbi, in naj Njeg. veličanstvo v adresi prosimo, naj se ta manifest prekliče.“

Besednik.

Jugoslovanska akademija.

Prišlo je enkrat iz Beča za vse Jugoslovane preveselo naznanilo, da so pravila jugoslovanske akademije in narodnega muzeja od Njeg. veličanstva potrjena.

Po čem je zdihoval hervaški zbor že l. 1836 (čl. 15) in potem l. 1845 (čl. 15), posebno pa v tem oziru nepozabljivi zbor l. 1861, ki je sestavil in odobril pravila jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, to se je še le zdanjemu zboru po sreči izšlo. Zdaj tedaj se je izpolnila ena izmed najbolj vročih želj, a za narodno edinstvo ena največjih potreb naroda jugoslovanskega.

Mi južni Slovani smo razdeljeni po jeziku na tri, po zgodovini pa na štiri veje ali kampe. Do sedaj bili smo brez vsacega središča, ne samo političnega, ampak tudi književnega; odtod je prihajalo, da se nismo niti poznali, kakor je treba, niti pomagali si na z gostim ternjem in kropivami zaraščenej stezi narodnega razvitka.

Res je imela vsaka veja svoja književna društva, a moramo tudi priznati, da niso

vse prizadeve in umni plodovi teh društev povzdignili prosvete ali omike med južnimi Slovani na ono stopnjo, na kterej bi se mogli primerjati, s svojimi sosedi, da, še to jim ni po sreči izpod rok šlo, da bi se bile jugoslovanske veje k edinstvu narodne književnosti pripeljale. Da tu ne ponavljamo vednih preprirov o plemenskih imenih in drugih tacih malenkostih, moramo vendar spoznati, da nam je, izvzemši nekoliko naprednjakov, domača povest manj znana nego li angleška, francoska ali nemška; ravno tako državno pravo in druge znanosti, ki se ne tičejo izključivo našega naroda, ampak ki so potrebne vsakemu človeku, vlivajo se nam v nenarodnem duhu, pa tudi, razun Hervatom in Serbom, v nenarodnem jeziku!

Pred znanostjo, kar ni potreba dokazovati, zginja vsak predsodek in samoglavnost v vseh rečeh javnega življenja. Ona je ukrotila že vse naravne življe človečanstvu v prid, spustivši se v zemeljske globine in spravljaje iz njih na dan bogastvo njeno. Ona se je spela do neba, naučivši se mnogo skrivnosti in odkrivši velikansko pot do solca in neizmerne steze po zvezdišču. Tedaj je pa tudi nam južnim Slovanom pred vsem treba znanosti, da nas razsvetljuje, med seboj bolje seznanja, solidarnost narod-

nih interesov uči ternesložne družiti in edini, ker združene moči delajo v vsaki struki človeškega delovanja čudeže.

To je naloga, to namen jugoslovanske akademije, da bode ona, vkvarjaje se z vsakoverstnimi znanostmi in umetnostmi, kakor to zahteva korist in potreba jugoslovanskega naroda, tako pospeševala idejo jugoslovanstva, kakor celote, ravno s književno vzajemnostjo in književno edinstvo. Neizmerna korist bode to za narod jugoslovanski v prihodnjih časih in ne moremo si kaj, da ne bi, — predstavlja se si v duhu srečnejši bodočnost vseh štirih narodov, hervaškega, serbskega, slovenskega in bulgarskega, iz celega serca zahvalili se vsem rodoljubom, ki so mislili in prizadevali si ustanoviti novi skupni zavod; zlasti pa naj bo večna slava prevzvišenemu g. vladiki dja-kovskemu Josipu Jurju Strosmajerju, li je l. 1861 to velikodušno misel o akademiji vresničil tako, da je zdaj najviše poterjenje dobila in v življenje stopila. Slava!

(„Dombr.“

Po §. 19 dež. reda pa se morejo le posebni nasledki na deželno blagostanje v predlogu deželnega zbora navajati.

Gledé na to je sicer res odbor rekel, da je od 20. septembra, ko se je cesarski manifest razglasil, pa do zdaj „precej časa“ minulo, o katerem bi se bili ti nasledki na našo deželo prevdarjati mogli.

Da, gospoda moja, če se kaj tacega tje v en dan zapiše in izreče, da bi se podpisalo s tem tako važno pismo, kakor je adresa deželnega zbora o državopravih zadevah in o najvišem cesarskem manifestu, in če se zraven tega od nas zahteva, naj bi to nepremišljeno sprejeli, ne gledé, ali je to prav ali ni prav, tedaj se nam pač prevelika kratkournost pripisuje, ki je pa nimamo kakor sploh noben človek, ki je le količkaj pri zdravi pameti. (Veselo med poslušalci!)

To, gospoda moja, se nerazumé, kako se more o cesarskem manifestu, ki ima še le vprihodnje v djanje stopiti, pota in pripomočke kazati, po katerih naj bi se avstrijska ustava z vlado in narodi dogovorila, kateri manifest pa še do danes ni djaven in veljaven postati zamogel, kako, pravim, da se more že zdaj od nasledkov tega manifesta za našo deželo govoriti. (Dobro!)

Gospoda moja! prosim Vas uljudno, pokažite nam taka djanja, povejte nam take nasledke, zlasti pa tiste, ki so deželi naši škodljivi bili, ki Vas silijo prositi za preklic septemberskega manifesta, in ki menite, da smete svoje skerbi s tako nezaupljivimi besedami pred prestolom Njeg. veličanstva razodeti.

Da je pa treba tacih resnic omeniti, o tem govori sam §. 19 prav določno, in to priznava tudi sporočilo odborovo na prvi strani.

Ako nam pa, gospoda moja, ne morete nobenih tacih resnic, ki jih je treba, predno se morejo nasledki prav presoditi, navesti, potem je ta predlog za adreso ne samo prazen, ampak tudi tako podvzetje, ki bi ga jaz nikakor ne zagovarjal.

Odbor, ki je bil za Auerspergov predlog izvoljen, moral je tedaj po §. 19 preteklost pred septemberskim manifestom in po njem primerjati in tako kostatirati ali dokazati, kakošne škodljive nasledke da je imel septemberski manifest za našo deželo.

Ce bi se bil odbor tega dela tako lotil, kakor mu kaže deželni red in predlog, potem bi se bil moral po vsaki ceni spomniti tistega časa, ko je imel februarni patent popolno veljavo. Tu bi bil pa tudi lahko vestno prevdarjal in pokazal, kakošne nasledke da je imel februarni patent za našo deželo v primeri s tistimi dozdevno škodljivimi nasledki, ki so se bojé, kakor se odboru dozdeva, po septemberskem manifestu za našo deželo prikazali (Svetec: Dobro!).

Kaj pa bi prav za prav sledilo iz tacega primerjanja? Zavračam Vas na računsko sporočila prejšnjih sej, na računsko sporočila deželnega odbora o delavnosti njegovih, v katerih je vsako leto vse to posebej zaznamovano, kar smo mi sklenili in dognali.

Spominjam Vas, gospoda moja, na ta sporočila in na sporočila dotičnih odborov, ki so jih pregledovali in poročali; spominjam Vas, kako smo bili ganjeni, kakošna sveta serd nas je obvezela, ko smo se vsako leto znova tukaj zbrali, za deželo pa zastoj se trudili in nič dosegli s tem deželnim redom in februariskim ministerstvom. (Dobro!)

Ali smo mar, gospoda moja, kaj dosegli s tistimi 20 sklepi predlanskega leta? Ali jih je poterdila vlada? Ali se nam je zmanjšal rudarski davek, ali imamo kaj polajšano ali celo brezplačno rudosledbo? Ali imamo pravico, postaviti delavnici oskerbnika? Ali smo bili v stanu oprostiti se, da ne bi plačevali celo penzije (vpokojnine) oskerbniku, ki ga je vlada postavila, in ki

je le 6 let v službi bil? Ali smo dobili deželni zaklad nazaj, ali kak namestek zanj? Ali smo mogli zemljiščno — odvezni zaklad po deželnem loterijskem zajemu zboljšati? Ali so se dvajsetletne in potem vsako leto ponovljene tožbe zaradi prevelicnih davkov uslišale? Ali mi niste, vi tovarši v „reichsrathu“, odsvetovali, le enkrat finančnega ministra o tej zadevi poprašati, ker smo prepričani bili, da nam davke naše tam v „reichsrathu“ nikdar ne bodo zmanjšali? (Živi dobro - klici!) Mi, gospoda moja, smo bili prepričani, kako pravične da so bile naše pritožbe. Ali so pa mar zastopniki v državnem zboru v tej zadevi kaj storiti zamogli? Ali smo se znebili krivične priprege? Ali smo mogli vprašanje zastran nastanovanja vojakov po pravici rešiti?

Za vse to in še več, gospoda moja, smo prosili, — ali smo pa mar kaj dobili od finančnega ministra, ali smo kaj dosegli pri očetu ustave, ali smo le količkaj upati smeli, da bi nam ta „reichsrath“ kaj pomagal? (Poslušalci: dobro!)

Če je pa to, gospoda moja, vse tako, poglej se ne morem dosti čuditi, kako morete februarški statut tako povzdigovati in hvalliti ter izrekati, da Vas je skerb zastran nasledkov septemberskega manifesta, ker bi morali vendar vedeti, da Vam bomo tudi mi slabe nasledke februarkega patenta pred oči postavili. Čuditi se moram, da tožite septemberski manifest slabih nasledkov, ko nam je vendar sedanje ministerstvo dovolilo za 30 let brezobrestno podporo od 60.000 gld. za zemljiščno-odvezni zaklad vsako leto, ker je vendar to največje darilo, odkar mi v tem zboru sedimo! (Dobro!)

Pri vsem tem, gospoda moja, pa vendar povzdiguje februarni patent do nebes ter predlagate adreso na Njeg. veličanstvo, da naj septemberski manifest prekličé, ker je, kakor pravite, tako nesrečen za nas, ker so nasledki njegovi za deželo tako nevarni, da deželnim zastopnikom družega nič ne ostaja nego prositi, naj ga Njeg. veličanstvo prekličé, še predno se je kaj v djanju razodel! (Dobro! dobro!)

Ako je tedaj, gospoda moja, po §. 19 predpisano, ako ta §. postavlja pogoj, da se imajo postaviti zaradi nasledkov na deželno blagostanje pregledati in temu primerni naveti predložiti, potem, gospoda moja, je Vaša adresa, ker niste nič tacega dokazali, brez stala, ker je Vaše sporočilo vse drugo prevdarjalo, le tega ne, česar je treba (d.r. Bleiweis: Prav, res!), in tako moram tudi Vašo adreso, sporočilo in predlaganje Vaše popolnoma zavreči v oziru na deželni red.

(Dalje pride).

Avstrijsko cesarstvo.

Nič še ni mogoče prav določiti, kako se bode štrna ogerskih zadev razmotavala, ker se še kar nič noče prav — daniti. Madjarji trobijo v enomer svojo, da gre pred vsem pravno doslednost vresničiti, postavte od l. 48 in samostojno ministerstvo zopet vpeljati, vlada pa tirja, da se morajo te postavte prej pregledati in popraviti, predno se vpeljejo. Iz tega vidimo, da razloček med obema ni majhen. Časnik „Hon“ piše: „Ni še zadosti, da se zaupanje išče, ampak mora se tudi zaslužiti. Najmanj, kar more narod od vlade zahtevati, je to, da ona svojo dolžnost spolnuje. Perva dolžnost vsake vlade pa je ta, da se rsvna po postavah. Naj stori to današnja vlada, in narod jej bo gotovo zapupal.“ — Kar se sklepov ogerskega zbora tiče, misli jih vlada vsem deželnim zborom takraj Litave predložiti, ne pa državnemu zboru, ki je še zlato tele centralistom, — avtonomisti namreč so mu poslednje dni slovo dali. — „Pozoru“ je druga ogerska

adresa zelo po všeči. To je čudno, ker bi se moral „P.“ vendar spomniti, da Ogrji zahtevajo tudi trojedino kraljevino!

Gališki zbor, ki se je spet do 21. aprila podaljšal, pošlje posebno adreso na cesarja s prošnjo, naj se za Galicijo izvoli dvorni kancelar. „Ost-D. Pošti“ ni to kar nič po volji, ker to je: državo na drobne kose sekati in — slabiti! Sploh moramo tu z žalostjo opomniti, da so si v tem, kar se tiče federalističnih namer in slovanskih zadev, nemški in madjarski liberalci in avtonomisti enih misli, da vse naše pobijajo in zametujejo.

Vlada bode spet nekaj polajšav in preuredb v opravih političnih gospodk vpeljala, da se bodo lože, hitreje in prostejše opravljala in se tudi kaj denarja prihrani. Dobro!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Volitve; ogenj.) Prve dni prihodnjega meseca bomo imeli nove volitve za mestni odbor. 4. aprila voli 3. volilni oddelek 3 odbornike, — 6. apr. 2. volilni oddelek 2 odbornika in 9. apr. 1. volilni oddelek 2 odbornika, vseh vkup torej 7 novih odbornikov. Zastran volitve je v našem mestu kaj žalostno, — nič se ne gonorji o tem, da! še celo ne zini nihče, da bode treba voliti, še manj, da bi se — kakor bi se spodobilo in trebalo — napravljali shodi in seje, naj bi se poiskali in priporočili moške, ktere bi bilo treba voliti. Bile so tudi na Dunaju one dni volitve; brali smo, kako so se snovale stranke, kako so se sestavljali odbori, naj poiščejo zaupne svoje moške in jih naznanjajo in priporočajo. V Ameriki, v Svajci, na Angleskem in tudi drugod, kjer so prebivalci politično omikani in zreli, tam povsod se dnevi, ko se opravljajo take volitve, veliki prazniki. Po tistih deželah pa tudi vsaka stranka spravi v odbor svoje ljudi, ki njih zadeve in pravice zastopajo in branijo. Kdaj bomo neki mi tako pametni in omikani, da ne bomo rok le križem deržali, le na druge se zanašali, potem pa, ko ni več pomagati, za ušesmi se praskali in mermrali, da ne gre vse prav, da se nam krivica godi, da so časi od dne do dne slabši itd.?. Da bi vsaj naša mesta, po katerih stanuje omikana gospoda, to spoznala in prostim kmetom po deželi dajala lep in hvalevreden izgled! Ako je serce bolno, ne velja celo truplo ničesar. Celovec, ti si serce cele koroške dežele, pokaži zdaj pri tej priložnosti, da si zdrav in čvrst, da si politično omikan in zrel. Meščani! zbirajte in pogovarjajte se, poiščite si prave, modre, poštene, serčne in neodvisne zastopnike, — in ako ste se pogovorili in zedinili, stojte vsi za nje terdno in serčno kakor en mož, da zmaga vaša volja!

V Šent-Jakopu pod Celovcem je bil ta teden dvakrat ogenj. Najprej je pogorelo tako imonovano Robičevo pohišje v Blažji vasi, — v sredo zvečer pa pri Čindru blizu cerkve. Sreča je bila ta, da je ogerski veter vlekel, sicer bi bila gotovo cerkev tudi pogorela.

Vsem vesele praznike: Aleluja!

Iz Grabštajna. §§. (Slovenščina Šola in sadjoreja. Pobožnost Prošnja.) Morebiti bo kterega mikalo slišati in zvedeti, kaj in kako je tukaj pri nas. Naj vam tedaj kaj malega napišem. — Znano je, da prebivajo tukaj terdi Slovenci ki se med seboj le „naški“ pogovarjajo dasitudi zlasti moški za potrebo nemšk marnovati znajo. So pa res tudi taki med njimi, ki se le z nemščino štulijo in od nje zveličanja in morebiti še celo — denarjev pričakujejo! Pa ti se po mojih mislih le bolj zavolj napenih in krivih zapopadkov tak vedejo, češ, z nemškimi se shaja pri vojaci ali žolnirjih, v uradnji in sploh v bližnjem

mestu Celovcu bolje, nego z maternim slov. jezikom, za kterega se tu res še malokdo kaj zmeni. Njim v pohvalo pa moram tudi reči, da večkrat kterega slišim, ki pravi, naj le slovenščina obvelja, samo v uradnih in šolah mora tudi vpeljana biti, potem nimamo zoper to nič ugovarjati. Ali dokler tega ni, moramo se z nemščino ubijati, sicer ne shajamo dobro. Ti se mi tedaj zdé, da imajo dobro voljo, samo da se vpelje slov. jezik v šole in kancelije. — V farni šoli se lepo tudi slovenščina uči; le želebi bi bilo, da bi se tudi za sadjorejo kaka urica odmenila; kajti s sadjorejo je tukaj slabo. Skorej nikjer ne vidiš ogleštanega verta — tako blizo Celovca, kjer je že sto let kmetijska družba in se nemška kultura tako zelo šopiri. Ne vem, zakaj da niso „Mittheilungen“ nič sadu obrodile. Ali ne spričuje to zadosti potrebe, da naj bi slovensko ljudstvo slovenski podučevali, namesto da se izdajajo nemški spisi, ki jih nihče ne bere!? Gospoda, storite tako! — O Jožefovem se je konečno obhajala tu kaj lepa pobožnost sv. kronane glave, ki se je po prizadevah vse časti vrednega g. župnika Tom. Wisterja in po radodarnosti nekterih faranov lansko leto vpeljala. Celo osmino, zlasti pa v nedeljo in pondeljek, se je udeleževalo toliko ljudi, da jih nisem kmalo toliko v cerkvi videl. Farani, to je lepo in tolažljivo! — H koncu naj sprožim še eno željo. Tukaj je železničina postaja, toda pisma se ne morejo tu oddajati. Ali bi ne bilo mogoče, da bi železničino vodstvo temu kako v okom prišlo in naredilo, da bi se tudi pisma sprejemati zamogla. Tukaj okrog biva veliko ljudi, ktere gotovo težko stane, za vsako pismo po več ur deleč v mesto hoditi ali pot plačevati. Dan danes je vse za polajšanje — tudi tu bi bilo jako potrebno!

Iz Mohlič. E. J. (Čudna strela). Ni nič novega to, da je poslednjo noč letošnjega februarja bliskalo in gromelo kakor pasje dni. Ali to je nekaj novega, kako da je v Goriški vasi imenovane fare strela hudo in čudno razsajala. Pozno vam to naznanjam, pa vendar bode še marsikoga mikalo. Ob 10. uri po noči vdari strela v pohišje in razdere deskino streho kakor brazdo na polji, razcepi šparovce na drobne klinčke, prišviga v kuhinjo, raztrupi tam peč in preskoči odtod v kravji hlev. Tu so ležale tri junice; dve je strela ubila, eno pa pri življenju pustila! — Zraven te strele je pa ravno tisti čas še druga trešila v hlev, slamanato streho razderla, šparovce na drobne kosce zdrobila, zidani steber okrušila in potem v hlev planila. Tu pa je prav morila. Padel je konj, padla sta dva vola; dva človeka pa, ki sta med to živino ležala, ostala sta pri življenju. Slednjič je strela ranila še eno kravo in potem smuknila v zemljo. Veliko škoda ima posestnik, — vendar je zraven vse nesreče še ta velika sreča, da nobeden človek ni ob življenje prišel in da ogenj ni navstal. Vse bi bilo pogorelo po celem vasi, ktera šteje 13 hiš in toliko hlevov. — To že veste, da so g. župnika v St. Štefanu med sv. opravilom okradli za 500 gld. starega denarja in gole sreberrine. Kaj bomo še doživeli!?

Izpod Peece. J. (Nekaj o rekrutbi). Večkrat sem se že pripravljaj, da bi bil še jaz kaj za „Slovenca“ spisal, in ma Bog ve koliko ran in žuljev sedanjih časov razodel; pa — moja roka je preokorna in prenevkretna. K sreči ima „Slovenec“ drugega dopisnika iz naše doline, ki mu pero bolje služi, kakor moji dreveni roci, in po kterem svet izvê, da smo v Junski dolini kljubu vsemu ponemčevanju vendar še Slovenci, akoravno naš deželni zbor, odkar smo g. Einspielerja zgubili, od njih kar nič ne črhne. Menda je tudi tistih misli, da Slovencev na Koroškem še ni ne, saj se je tudi unidan nek Pliberški meščan, ko se je v bravnem društvu govorilo o §. zastran enakopravnosti obeh deželnih jezikov, oglav-

sil: Wozu dieser §? — wir sind ja ohnehin deutsch! — (Čemu ta §? Saj smo tako vsi Nemci!) Sedaj pa sem se tudi jaz enkrat zavzel, da spregovorim pohlevno besedico. Na žalostne matere Božje den šli so naši vojaški novinci v Pliberk vadljat, in cvetno saboto potem v Velikovec postavljat se k nabiri, kjer jih je 56 ostalo. Da je ta pot v Velikovec gledé na daljavo od meje iz našega kantona za marsikterega, ki nima okroglega v žepu, predolg, mi menda pač v sedanjih brezdenarnih časih ne bo nihče ugovarjal. Zato se ni bilo čuditi, če so novinci od c. kr. g. predstojnika skorej da nekoliko pretrdo zahtevali vozov in brešnja. Kako je torej to, da dotična komisija za nabiro ni bila volje, v Pliberk priti, ker je nek g. predstojnik za tega del prošnjo vložil in tudi soseske bile so pripravljene, te stroške radovoljno iz svojih denarnic pobotati? Tako bi se bilo ovrlo žuganje g. predstojniku, ki je v tej reči popolnoma brez krivde, kakor tudi besedovanje drugih. Zato prosimo: Storite nam kmetom vsaj toliko, kolikor prav lahko in brez lastne škode storiti zamorete! Nikarte nas gospôda imeti za samo podlago; saj vendar vsi od naših žuljev živite! Saj Slovenci radi dajemo Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega; volja svetlega cesarja pa gotovo ni, ako smo zanj pripravljeni svojo kri prelivati, naj bi nam še gosposke, ki so za radi nas tukaj, naših nedolžnih in ponižnih prošenj ne uslišale. Bog daj, da bi bilo zanaprej drugače, ker sicer bomo se morali kam drugam obrniti!

Iz gornjegrajskega okraja 23. marca. M. — (Slomšekov spominek. Družba sv. Mohora. Ljudske šole. Vreme.) Prekrasna misel vrlih mariborskih pravkov o stavitvi Slomšekovega spominka odmevala je gotovo od srca vsacega rodoljuba, ki je vnet za to in iskreno želi, da bi se skorej spominek postavil. Pa preteklo je že pol leta, od kar se o tej zadevi dela, in ako na materijalni vzpeh tega časa pogledamo, žalostno nam mora biti naše domoljubno srce. Slomšek, to — visokoceunjeno ime ni izbudilo več radodarnosti, kakor nam „Nov.“, „Slov.“ in „Dan.“ v svojih listih jasno dokazujejo! Marsikterega pogrešamo, kterega ne le ljubezen do rajnega, ampak tudi dolžnost veže, skazati se mu hvaležnega; marsikteri drugi, kteri je očividno v dobrem stanju, pristopil je le z malim darom v kolo spoštovalcev umerlega, pa v spominu vedno živečega nam vladike.

Pa poglavitni vzrok, da se je do zdaj tako malo nabralo, je ta, ker se premalo za to dela — agitira. Mnogo jih je, ki še o tem nič ne vedó, pa bi vendar radi kaj dali. Rodoljubni možje naj tedaj v svojih krajih bolj premožnejše ljudi nagovarjajo; ali celo tudi čč. gg. mešniki bi lahko z lece oznanjali in priporočevali ljudstvu blagi spomin ljubljenege Slomškega. — Spoznal sem to tudi jaz, in, kolikor je bilo v mojih močeh, nabral sem denarjev za to narodno početje. Rodoljubni Mozirčani sami so v ta namen 20 gld. dali. Da bi se v vsakem kraju kdo našel, ki bi za to se trudil, v kratkem bi imeli dovolj denarja skupaj. Le pogumno naprej!

Ravno tako je tudi pri nas z vse hvalo vredno družbo sv. Mohora v Celovcu, ki ima tako blagi namen, pri nas pa je le malo poznana! Mislim, da bode letos nekaj boljše.

Prvo polletje se je v naših ljudskih šolah že končalo, in kolikor sem imel priložnosti videti, obnašali so se otroci in učeniki prav dobro. Posebne hvale vredna pa je mozirska šola, njen začasni učenik g. Fr. J a m š e k je na svojem mestu tako izvrsten, da se mu ni treba nobenega tekmeča bati. Njegovi učenci se tako lepo in pridno vedejo in na vsa vprašanja tako gladko odgovarjajo, da je v resnici veselje

poslušati jih; njih spisi so tako lepi, da bi se tudi lahko marsikteri gospodič z njimi ponašal.

Mezirjani so pač res srečni, da imajo takega učitelja, in gotovo se nadjam, da bode v kratkem pravi, redni učenik postal.

Vreme je kaj neugodno; zmiraj po malem dežuje, zraven pa še tudi včasih dobro sneži. Tako se nam ga je v petek zjutraj še v dolini dovolj nasulo, hribje in planine pa so čisto bele. Zdaj bi že čas bil za poljska dela, — pa tako vreme! Nič kaj dobrega se ne obeta! Bog pomagaj!

Iz Ljubljane. — ? — (Neka prigodba na ljublj. gimnaziji.) — Sin Gutmanov — kdo ne pozna dobrega moža! — dobil je dvojko iz slovenščine. Muha prileti dobremu očetu na uho: Lej, zdaj jo pa imaš, ker si zoper Slovence glasoval v deželnem zboru, ima tvoj sinko — dvojko! In dobri oče — kaj stori? Gre k deželni vladi, in — deželna vlada — kaj pa ona? Trinajst dni po sklepu prvega šolskega polletja ukaže: Ravnatelj gimnazijski! vzemi nazaj Gutmanovega sinka spričalo, in raztrgaj ga, spiši mu novo, zapiši mu „enklo“ namesto dvojke na čelo, podpiše naj se celo učitelj slovenskega nauka, in daj to novo spričalo veselemu sinku veselega očeta! In to se je zgodilo na ljubljanski gimnaziji l. 1866 po Kr. rojstvu!!

Nauk: Gutmanova mati ni slovenka, je nemka, in zanj velja razglas iz l. 1860!

Vprašanje: Ali tega razglasa g. ravnatelj prej ni poznal, da je zdaj tolika sramota zadela njega in vse učiteljstvo njegovo!?!

V Ljubljani 23. marca. J. Y. (Zaupnica Dežmanu.) Zaupnica g. Dežmanu namenjena zarad njegovega „hrabrega“ obnašanja v deželnem zboru v zadevah vpljave slovenskega jezika v naših šolah, izcimila se je po dolgem kuhanju. Pač čudna so pota, po kterih je romala! Preljubezujiva naša „Laibacherca“ je celó „Neue freie Presse“ in njenega dopisača iz Ljubljane na pomoč vzeti morala, da je naznanila težaniti ta porod, kterega je omenjeni pisac potem z veliko gloriojo po vsem svetu naznanjal. Koliko jih je podpisanih in kdo so ti možje, tega nam ni povedal. Imeli smo pa priložnost pogledati malo za „kulise“ in zvedeli smo marsikaj, kar je treba pojaviti, da se vidi, kako delajo fabrikanti enacih zaupnic. Današnje „Novice“ so v tej zadevi že povedale, kako so se rekrutirali podpisniki v „turnerkneipe“ itd., mi pa pristavljamo še to, da se je tudi še na drugem mestu poskušalo dobiti podpisov, — kar se je pa prepovedalo od dotične oblastnije. Fabrikanti zaupnice bodo že vedeli, kam to meri; nikar pa naj ne mislijo, da svet ne pozna njihovih potov. Radovedni smo zvedeti, koliko da je podpisnikov in kako veljavni možje da so. Kaj hvaležni bi bili, ko bi nam jih kdo naznaniti hotel! Toda težko je to pričakovati, da bi se očitno pokazali, saj sami dobro vedó, kako jih je popisal, ni še davno temu, njim tako prijazni dopisač, v ravno istej „Pressi“.

Iz Kroke 24. marca 1866. M. Z. (O miljskem kazalu kaj.) V Slovenčevem listu t. l. št. 21 toži gospod dopisnik iz Haloz čez poštne urade na Štajerskem, da ne sprejemljejo listov s slovenskim napisom in sicer zato ne, ker v miljskem kazalu ni slovenskih poštnih imen, in da potem ne morejo poštnine določevati.

Da je temu res tako, priterdimo tudi mi. Ali da se ne nahajajo ondi tudi navadna slovenska imena, je treba pomisliti, da je bilo miljsko kazalo, ki ga še danes vse pošte cele cesarevine rabijo, še pod ministrom Bachom sestavljeno, tedaj ob času absolutizma in ponemčevanja. Ko bi se zdaj miljsko kazalo sestavljalo, mislimo, da bi ga gotovo tako uravnali, da bi zraven nemških imen, dostavili tudi še najnavadniša

slovenska, ker to ne tirja samo občna potreba, ampak tudi ravnopravnost!

Da pa pošte, po vsem Slovenskem morejo pisma tudi s slovenskim napisom prejemati, je sestavilo ministerstvo leta 1861 topografični (krajepisni) poštni besednik za dežele: gornje Avstrijsko, Solnograško, Štajersko, Koroško, Kranjsko in Tiroljsko po abecednem redu. V tem besedniku se nahajajo tudi vsa slovenska imena po vsem Slovenskem navadna. Poštni opravnik v Zavrču bi bil pač lahko ime „Laško“ našel, če bi se bil hotel le potruditi omenjeno knjigo odpreti, ker ondi bi bil dobil stran 243 ime Laško s pristavkom: sieh Tüffer.

Pristaviti imam še to, da so omenjeno knjigo menda vse pošte po Slovenskem po uradni poti od ministerstva prejele.

Iz Rojane blizo Tersta. Ž. (Misli nekega kmeta o čitavnicah.) Unidan sem bil po sreči v družbi nekterih poštnih in pametnih mož. Vsi smo bili Slovenci. Kmalom smo tudi začeli govoriti o tem, kakšno je dandanašnje življenje, gibanje in obnašanje slovenskega ljudstva, zlasti pa kakšne so veselice, katerih se udeležujejo. Eden je opomnil, da je imela neka čitavnica (ni povedal, katera?) pred pustom namen, napravljati si veselice zlasti plesov, tudi v prihodnji postni dobi (kar prav težko verjamemo. Vredn.). Na to začne poštni kmet prav debelo gledati in čuditi se ter koj resno reče: „Gospod, vi se morda motite. Tisti ne morejo biti Slovani, in niso pravi Slovani, ker pravi Slovani so zmirej pravi in zvesti sinovi kerščanske cerkve in se kaj takega ne prederznejo storiti. Recite le vi, da so Slovani, pa to vendar niso, — so le baštardini t. j. pokaženi Slovani!“ Jaz pa začudivši se nad temi besedami vprašam koj kmeta, naj nam pove, kaj da prav za prav o čitavnicah misli? „Ako bi se čitavnice, pravi on, tako ponašale, kakor se spodobi; ako bi boljše skerbele za poduk v potrebnih zadevah in za pravo omiko ljudstva, ni cviblati ali dvomiti, da bi mnogo koristi donšale. Kar se mene tiče, mislim jaz, da, če se tiste (čitavnice) ne bodo tako ponašale, kakor gre, — koristi na primer „Ilirski Primorjan tukaj v Terstu več, kakor pa čitavnica“. To je bil njegov odgovor. Drug kmet, njegov sosed, pa ga potem poprašča, kako da more o tem listu tako govoriti, ker še brati ne umé. „Res je, pravi ta, da ga jaz ne umem brati, — ali umé ga moj sinek, kateri mi ga mora vsakokrat prebrati, jaz pa ga prav pazljivo poslušam. Prav radovoljno dajem zanj tistih pet soldov; imeti ga moram, naj se zanj plačuje tudi 5 gld., če bo le zmirom tako dobro pisan, da ga bom razumeti mogel. (Upamó, da bo. Pis.) S tem je poštni kmet končal svoj govor, vsi pa smo ga spoznali za moža bistre glave, ker po tem, kar je govoril, tudi ravna!

Ptuje dežele.

Zadnje dni sem se je le bolj o miru govorilo, zdaj pa spet bijejo časniki — plat zvoná! Avstrija se ravna na vrat na nos na boj, tudi mi se moramo, — kaj, bomo mar mi roke križem držali in pustili, da nas nepredvidoma pohlastajo? pravijo Prusi. Strune se tedaj res še zelo napenjajo, in kdo bi v tacih okoliščinah zameril, če se menda res kje kake priprave za vojsko delajo. Na vse zadnje pa bi bila tudi vojska boljša, nego tak „oborožan“ mir, ki več požre in velja kakor pa vojska! Bismark se sicer dela, da je Cavour in da bo v vseh rečeh srečno njega posnemal, ali tu se bo grozno spekel, če le Bog da in sreča junaška! Govori se sicer, da so Lahi nemirni, da Rusi želijo, naj bi se ta dva „dobra“ prijatla (Prus in Avstrijanec) skorej spoprijela, in da tudi

že pariški Perún, Napoleon, strele pripravljajo in gleda, kam jih bo metal; — ali vendar še pri vsem tem pričakujemo, da si bodo vsi še enkrat dobro premislili, predno se v ogenj zakadé; kajti vojska je huda reč in Bog nas je varuj!

Ob gališki meji in ob reki Prutu je neki sila veliko ruskih vojakov postavljenih, pravijo, da 200.000! — Tudi Turška jih namerja ob Donavi 25.000 postaviti.

Baron Meyendorf je zapustil Rim. Ruska je tedaj brez zastopnika na papežem dvoru.

Pariška konferencija zastran Romanije se že je v drugo snidla. Nič prav pa se še ne čuti, kaj bodo ti gospodje uganili. Močno se pa spet govori, da se bode predložil veliki evropski kongres, ki naj o vseh zadevah pravo določi.

Vse okoliščine pa so res nekako zelo podobne tistim l. 1859. Velika noč je bila tudi takrat vmes, — Bog daj, da bi si letos mogli reči: „Mir vam bodi!“

Razne novice.

* Časniki poročajo iz Hervaškega, da se je one dni blizo Karlovca strašno umorstvo doprineslo. Nek gojzdnar, z imenom Lesar, šel je s svojo ženo v bližnjo vas, kjer je do večera ostal Domú gredé prišla sta razbojnikom v roke, ki ju hitro zgrabijo in strašno umoré. Móžu namreč odsekali so pri tej pričí glavo, ženi pa na komolcu roke, da je reva potem, ker ni bilo nobene pomoči blizo, za ranami v strašnih bolečinah umerla. Drugi dan so ju še le našli. Tolovaji pa so, Bog ve kam, peté odnesli. Ali je vendar mogoče kaj takega? — V neki drugi vasi pa je razuzdani mož svojo 30 let staro ženo na nogah in nogah zvezal in na stol pripel. Tu jo je najprej s steklenimi čepinami na nogah ranil, potem pa na rane gorečo žerjavico djal, in tako terpinčil, da je bilo joj! Še le na njeno žalostno vpitje prišli so drugi zraven in jo trinoga rešili. Toda težko se bode okrevala, ker ima tolike rane. Neusmiljeni mož je že tudi tiran pred sodbo, da se opraviči, kjer je pa menda rekel, da je zarad tega te storil, češ, ker mu je hotla žena oči izkopati!?

* Ljubljanska čitalnica ž južnim sokolom sred napravi v gledišču velikonočni pondeljek veliko „besedo“ v podporo siromakom Dolencem. Program se je te dni razglasil. Kakor „Novice“ pišejo, bo ta „beseda“ prav izvrstna. Želimo jej na vse strani najbolji vspeh!

* Slavni dr. Benj. Ipavec sklada veliko spevoigro (ópero) v 3 djanjih. Besede so original. Predmet je vzet iz staroslovenske zgodovine po mični Vicko Draganovi (Terstenjak) povesti, pod naslovom „Sveta vira“ (heiliges Schwurgericht.) To bo spet veliko veselje!

* V Ljubljani je umerl po dolgi bolezni g. Fr. Zerovec, koncipient pri dr. Zupanu. Naj v miru počiva iskreni rodoljub!

* Tisti tolovaji, ki so pred nekaj časom reški poštni voz okradli, so že v „luknji“ v Novem gradu. Vsi so neki domačini.

* Slavni dr. Rieger je prejel od slovenskih dijakov na graškem vseučilišču zahvalnico, ker se je tako hrabro boril za pravice českega jezika. Slava!

* Ljubljanska čitalnica šteje po naj-novejšem razkazku 245 udov, ki bivajo v Ljubljani, in 75, ki bivajo zunaj Ljubljane. Časnikov ima 34 političnih, izmed katerih je 16 slovenskih, 16 nemških, 1 italijanski in 1 francoski, in 31 lepoznavskih ali beletrističnih (18 slovenskih in 12 nemških), tedaj je vseh skupaj 65.

* Stroški za pogreb (pogrebščino) po belgijskem kralju Lavoslavu I. znašajo 275.000 frankov! Samo posestnik tistega pohištva, kjer se je po merliču sv. opravilo opravljalo, tirja za ta čas 120.000 fr.! Vse pa plača ljudstvo, ker je kralj na ljudstvene stroške pokopan.

* Kakor po več krajih je tudi v Galiciji strašna lakota. Kmetje neki prodajajo, kar morejo in dobé pri hiši, da bi si kako pomagali. Mali poljski konji se dobivajo po 1 gld., kmečki konji po 60—70 kr. žebeta pa po 5 kr.!! Morebiti bo zdaj kaj posojilo zdalo ki ga je v ta namen dež. zbor sklenil. Kaj bo, če se stanje skorej kaj ne zboljša?

Loterija.

Terst: 4 90 7 74 47.

Prihodnje srečkanje je 11. aprila 1866.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	3	65	2	80	2	25	1	30	2	30
Celju	3	80	2	60	2	50	1	55	2	65
Ptujem	3	25	2	65	2	—	1	12	2	15
Ljubljani	3	96	2	74	2	25	1	77	2	40
Kranju	3	95	3	—	2	50	1	70	2	60
Novemestu	4	10	3	20	2	40	1	80	2	50
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	4	81	3	70	2	80	1	63	3	—
Terbižu	5	70	4	60	2	75	1	80	4	—
Varaždinu	3	60	2	65	2	—	1	20	2	—
Reki	4	92	2	70	2	42	1	94	3	2
Sisku	3	20	2	60	1	68	1	16	1	94

DUNAJSKA BORSA 28. marca.

Deržavni papir.		Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld.	—	55.30	55.50
5 % nar. posojilo od l. 1854	—	62.30	62.50
5 % metalike	—	59.40	59.59
4 1/2 % „	—	52. —	52.50
4 % „	—	46.25	46.50
3 % „	—	34.50	35. —
2 1/2 % „	—	29. —	32. —
Srečke l. 1839	—	139. —	140. —
„ „ 1854	—	75.25	75.75
„ „ 1860 po 500	—	78.20	78.30
„ „ 1860 „ 100	—	87.80	88. —

Srečke.		Denar.	Blago.
Kreditne	— po 100 gld.	112.75	113.25
Donavsko-parobrodske	— „ „	78. —	70. —
Teržaške	— „ „	108.50	109.50
Budimske	— po 40 gld.	47. —	47.50
Kneza Estarhazy-a	— „ 40 „	70. —	75. —
„ Salna	— „ 40 „	22. —	23. —
„ Palfy-a	— „ 40 „	26. —	27. —
„ Clary-a	— „ 40 „	22.50	23.50
Grofa Genois-a	— „ 40 „	20. —	21. —
Kneza Windišgraetz-a	— po 20 gld.	15. —	16. —
Grofa Waldstein-a	— „ 20 „	18. —	19. —
„ Keglevič-a	— „ 10 „	13. —	13.50

Denarji.		Denar.	Blago.
Cesarski cekini	—	5.02	5.30
Krone	—	—	—
Napoleonorji (20 frankov)	—	8.43	8.45
Suvrendorji	—	—	—
Ruski imperijali	—	8.65	8.70
Pruski Fridrikdorji	—	—	—
Srebro (ažijo)	—	104.25	104.75

Dolžna pisma za odvezo zemljišč.		(po 100 gld.)	Denar.	Blago.
5 % dolžno-avstrij.	—	—	80. —	80.50
5 % češka	—	—	83. —	84. —
5 % moravska	—	—	79.50	80.50
5 % štajerska	—	—	84. —	86. —
5 % kranjska	—	—	84. —	88. —
5 % koroška	—	—	84. —	88. —
5 % primorska	—	—	84. —	88. —
5 % hervaška in slavonska	—	—	65.75	66.50
5 % ogerska	—	—	65.75	66.25

Dunajska borsca 29. marca 1866.

Novi zlati	5.07
Srebro	101.75

Danešnjemu listu je pridjano vabilo na „Klasje z domačega polja“.